

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2637 & Lawrence av.
Office of publication: 2637 So. Lawrence ave.
Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XVI. Cena lista: \$5.00. Chicago, Ill., petek, 20. aprila (April 20), 1923. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 94.

VERIZNIKI NAVIJAJO SLADKORJU CENO BREZ PRIORZKA IN PRESTANKA.

Sladkorna cena je dosegla višek od 1. 1920. sem. Spekulantje jo nameravajo pritirati do 16 centov funt. Sedaj je 9.6 centa.

PREDSEDNIK JE NAROČIL PRAVOSODNEMU DEPARTAMENTU, NAJ BO OJEMO IN BDEO.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je naročil pravosodnemu departamentu, naj posveti vso svojo pozornost sladkornemu vprašanju, da tako prepreči pretece podražene sladkorja.

To je storil predsednik takoj po konferenci z zveznim pomožnim pravnikom, ki je doprinesel predsedniku dokaze o manipulacijah, dočim mu je rekel senator Wadsworth, da res obstoja dejanska pomanjkanja sladkorja.

Ti poročili se ne strinjata z izjavo tajnika Hooverja in tajnika Wallacea, ki je zatrdil, da bo sladkorna zaloga presegala ono v lanskem letu.

Predsednik Harding je jako nezadovoljen s položajem, kakor poročajo. Njemu se zdi, da bo vsako neupravičeno povišanje sladkorne cene ciljem njegove stranke v škodo. Zato se hoče z vsemi močmi boriti proti vsakršnemu odiranju občinstva.

Zaupna poročila so dospela v urade naše administracije, da so se verizniki prav skrbno pripravili za načrt, po katerem nameravajo pognati sladkorno ceno na 16 centov funt.

Po njih mnenju je ostal sladkorni trg kljub vsem poročilom o vladnih preiskavah vedno in sladkorju so neprestano rastle cene.

Doslej so se velekapitalisti še zdržali trgovanja. Sladkorja niso marali še kupovati. Na strani stoje ter čakajo ugodnega trenutka, da pozeno a svojim pojavom na sladkornem trgu ceno te vsakdanje življenske potrebe šele višje navzgor.

Pravosodni departament je sporočil predsedniku, da so sladkorni verizniki že sedaj izmislili iz naroda najmanj 25 milijonov dolarjev. Senator Wadsworth je poizkušal opravičiti pred predsednikom, ki sedaj pretirano visoko sladkorno ceno. Vrnili se je pravkar s Kube.

Dejal je predsedniku, da so datvanje visoke cene opravičene, ker oboja biti na Kubi sladkorna letina jako slaba. Sladkorni pridelki se neki ne bodo obnesli. Rekel je, da bo letos za en milijon ton manj sladkorja kakor lani.

Basil Manly je za zavrnili senatorjevo izjavo ter se začudil, odkod jemlje senator Wadsworth take podatke.

Irci v novem boju.

Struja "svobodne države" napada papeževga poslanika.

Dublin, 19. apr. — "Freeman's Journal", glavni organ irske vlade in katoliški list, je večerj ostro napadel papeževga poslanika Luzzia na Irskem. To je znamenje novega boja med irskimi katoliškimi strankami.

Papežev poslanik Luzzio je obdolžen, da vporablja svoj vpliv za kompromis med vlado Svobodne države in republikani. Med Irci, ki so v civilni vojni z republikani, sta dve struji. Ena struja zahteva, da se sme biti kompromis niti miru z republikani, dokler se diha zadnji rebel z orožjem v roki. Republikane je treba zadušiti v krvi. Druga struja pa liče sporazum z republikani in mir brez poiznanja in nadaljnjih eksekucij za rebele. To strujo podpira Luzzio najbrž po navodilu papeža.

Omenjeni list piše, da se papežev poslanik ne sme vtikati v notranje zadeve Irske in da se naj briga le za svoje duhovne stvari. Luzzio je obtožen, da ščiti rebele pred svojim plašcem.

Civilna vojna se nadaljuje. V gorah okraja Kerry oblegajo vladne čete večje število republikanov, ki so zajeti v neki votlini.

Pregled večjih dnevnih dogodkov.

Amerika.

Verizniki še vedno navijajo ceno sladkorju.

Vihar v illinojski legislaturi radi prohibicije.

Legislatura Floride je odpravila telesno kazen za jetnike.

Wisconsinška zbornica je priznala Debsu njegove zasluge.

Inozemstvo.

Socialisti v Nemčiji zahtevajo, da se naj vlada pobota s Francijo ali pa odstopi.

Delegacija angleške delavske stranke, ki je obiskala Poruhrje, poroča, da Francija lovi ribico s kitom.

Napad na papeževga poslanika na Irskem.

Lenin poziva kongres, da mora biti konec koncesij kapitalistom.

Spopadi med Turki in Francozi v Siriji.

NEMŠKI SOCIALISTI ZAHTEVAJO SPRAVO.

Omova vlada se mora pobotati s Francijo ali pa poboti peto.

Berlin, 19. apr. — Nemški socialisti so naredili močan pritisk na Cunovo vlado, da naj hitro gleda za spravo s Francijo. Položaj v Poruhrju postaja dnevno neznošljivi. Industrije zapirajo vrata in brezposelnost je vedno večja; na drugi strani raste draginja. Iz Esena, Duesseldorfa, Muelheima in drugih ruhrskih mest prihajajo vesti o izgredivih in krvavih spopadih med brezposelnimi delavci in nemško policijo. Vse to je pridelilo socialiste, da so začeli z močno akcijo za končanje "črne vojne" v Poruhrju.

Poslanec Breitscheid, vodja levega krila večinskih socialistov, je večerj dejal v zbornici, da socialisti bodo še nadalje podpirali pasivno resistenco vlade proti Francozom, ampak vlada ne sme medtem držati križem rok; vlada mora iskati pogajanj s Francijo ali pa odstopiti. Nekaj se mora storiti. Nemški delavci sicer potrpečljivo čakajo, da francoski delavci spode Poincareja, ne bodo pa mirno gledali, da bi njihova vlada zavlačevala mir na ljubo nemškim kapitalistom.

Cuno je v veliki stiski. Notranji položaj je res tak, da mora nekaj storiti, ako hoče zadovoljiti delavce. Delavska masa v Nemčiji je strahno nezadovoljna. Največja kriza je na okupiranem teritoriju, kjer je desetisoč delavcev brez dela, draginja pa grozna. Funt slabe kave stane zdaj 7000 mark, sirovo maslo, če se dobi, 14.000, slanina 8000, kruh 900 mark funt in mleko 3500 mark liter.

Včeraj je zopet prišla marka padati navzdol. Padla je na 32,000 za ameriški dolar.

WAUKEGAN JE IZVOLIL H. DURSTA ZA ŽUPANA.

Waukegan, Ill. — V waukeganških županskih volitvah je igralo vprašanje kuklukskov zelo važno vlogo.

Za župana je izvoljen bankir Teodor H. Durst. Ali njegovi glasovi so zaostajali za številom glasov, ki jih je dobil komisar Julius V. Balz. Tega so napadali listi, češ, da je kukluksovec in pa glava "poročnega mlina" v okraju Lake. Ostali izvoljeni komisarji so: Robert Pearsall, Nick Keller in Louis J. Jaeger.

V glem je bilo oddanih več kakor 7000 glasov.

WISCONSINSKA LEGISLATURA ENIZALA IZDATKE ZA VOJASTVO NA \$200.000.

Madison, Wis. — Wisconsinški senat je glasoval za sklenjenje državno-vojaških izdatkov za \$600.000 na \$200.000 na leto. Skupni finančni odsek je priporočil dovoljenje za \$255.000, ali gornja bilka si je privoščila amendment, ki ga je predložil senator H. A. Huber, za redukcijo v znesku po \$55.000. Amendment, ki ga je predložil socialistični senator J. Hirsch iz Milwaukee, Wis., za znižanje vojaških izdatkov na \$100.000, je bil poražen.

ILLINOISKI SOLONI SI TOPOT PRAV POŠTENO SKOČILI V LASE.

V prerekanju in kreganju radi odprave vseh suhalških postav iz državnega zakonika so prišlo solo zanimive in obenem žalostne stvari na dan.

PROHIBIČNI URAĐNIKI NE POSTENI, PROHIBIČNA POČELI DRŽAVI FARSA.

Springfield, Ill. — Sodnik odsek poslanke zbornice je po eni najviharnejših debat, kar jih je še bilo v državni hiši, odklonil osem "mokraških" predlog hkrati.

Šest jih je bilo med njimi za to, da bi naj bila preklicana državna prohibična postava.

Dve resoluciji sta naročale državnemu tajniku, naj predloži kongresu izid glasovanja na zadnjih splošnih volitvah, na katerih se je velika večina volilcev izrekla za lahka vina in pivo.

V odsekovi razpravi je bilo rečeno, da je ožemal neki odvjetnik v imenu visokega republikanskega uradnika, ki se je živo zanimal za zadnje čikaške županke volitve, kritičje prohibične postav, nadalje da je večina prohibičnih uradnikov v Chicagu nepoštenih, in da je uveljavljanje prohibične postav po celi državi Illinois čisto navadna farsa.

Nadalje je bilo rečeno na tej razpravi, da niso nekateri suhalški člani sedanje legislature posebno čiste vesti glede na vprašanje alkoholnih pijač, in da so nekateri člani prejšnje legislature prišli popolnoma pijani glasovati za suhalške odredbe.

Hika je bila obveščena, da se ni konec tega boja. Nadaljeval se bo, ko bo načelnik Castle predložil hiši odsekov poročilo. Mokrači bodo zahtevali še enkratno glasovanje.

Mokrači so poizkušali doseči, da bi bile predloge in obe resoluciji prišle pred poslansko zbornico brez priporočila. Suhalči niso marali ničesar slišati o tem, in tedaj se je pravzaprav šele pričelo pravo lasanje z besedami.

Poslanec Michael L. Igoe, ki je malo prej uvedel predlogo za uveljavljanje državne prohibicije na Volsteadovi podlagi, je dejal, da sta državna in zvezna postava zopet obudili korupcijo.

"Najhujši kršitelji niso prodajalci pijač," je dejal, "nego prohibični uradniki, ki so zadaj za to korupcijo. Saj so pred dvema tednoma izpraznili neko žganjarino v Chicagu bogatašem vprid.

"Z njimi se lahko pobota. Naj navedem en primer. Nekega človeka so prijeli, ker je prodajal dvostrano pivo. Neko človeče je prišlo iz neke republikanske pisarne ter mu reklo, da se pobotati z njim za \$750. Jaz sem dejal prodajalec, naj reče tisti podlasel, da naj gre k vragu. On je storil tako, in oblast ga je zaprla.

"Bogati ljudem se ni treba bati ničesar. Preganjan je le siromak, tujerodec."

"Razmere so iste, pa naj je administracija republikanska, ali pa demokratska," je odgovoril Frank A. McCarthy iz Elgina.

Poslanec Robert Scholes iz okraja Peoria je dejal:

"Vse tisto, kar je videl mr. Igoe v Chicagu, sem jaz videl v Peoriji. Kjer smo imeli popre trinaest distilerij. Imamo sedaj 1300 salunov, ki kuhajo in prodajajo strup, s katerim more ljudi najbližje in najdražje."

"Preizkusili smo petnajst uradnikov, da bi našli vsaj enega poštenjaka med njimi."

"Iz galileja izvirka more teči le gnojnika," je dejal poslanec Le Roy M. Green iz Winnebaga. "Ali li so vsi suhalški člani te hiše zares tudi suhi? Če to mislite vi, mojste, ki ste zares iskreni suhalci, potem ste imeli dokrajna zavezanost oči v Springfieldu zadnje tri mesece."

"Če so se ljudje s polmilijonsko večino izrekli proti postavi, potem mora biti po mojem mnenju pravi čudak tisti, ki trdi, da morajo živeti po njej."

Ben L. Smith iz okraja Tazewell (Dalej na 2. strani.)

FAŠISTI V ITALIJI SE NE KONTROLIRAJO TOVARNISKIH DELAVCEV.

Rim, 19. apr. — (Feder. Press.) — Veliko zanimanje so zbudile volitve tovarniškega odbora, ki so se vršile zadnje dni v tovarnah Fiat v Turinu. Volitve so imele pokazati, dali imajo fašisti res tak vpliv med delavci kot kriče. Rezultat je bil sledeči: socialisti 2499 glasov, fašisti 1145, komunisti 1036 in populist (katoličani) 374 glasov. Izid dokazuje, da imajo socialisti in komunisti še zmirom večino med industrijskimi delavci.

FRANCIJA RABI KITA, DA UJAME RIBICO.

Tako izjavila angleška delavska delegacija, ki je posetila Poruhrje.

London, 19. apr. — "Francija zapravlja milijone za okupacijo Poruhrja, od katere pa ne dobi skoraj nič. Z drugimi besedami: Francija rabi kita, da ujame sledico (male vrste ribice)."

Tako zaključuje delegacija Delavske stranke, ki je posetila Poruhrje zadnji mesec in preiskala položaj v okupirani dolini. V delegaciji so bili Tom Shaw, Charles R. Burton in William Adamson, poslanci v nižji zbornici.

Poročilo, ki ga je objavila delegacija, snovi, se glasi, da je Poruhrje v vojnem stanju in okupacijske čete so v nevarnosti uničenja, ako izbruhne konflikt z maso prebivalcev.

"Po našem mnenju je rešitev ruhrske krize nemogoča na podlagi versajške pogodbe," poroča delegacija. "Potreben je nov aparat mednarodnega značaja in pri stvarjanju tega aparata mora sodelovati tudi nemško ljudstvo."

Delavska delegacija priporoča, da naj se takoj naslovi apel na Nemčijo in Francijo za predložitve njune sporne zadeve mednarodnemu tribunalu. Ker so interesi Anglije najbolj prizadeti v francosko-belgijsko-nemškem sporu, je dolžnost angleške vlade, da iniciatira omenjeni korak s tem, da brez odloga in odprto izpove svoje stališče.

Delegacija je prepričala, če se nič ne stori in če bodo Francozi, Belgijci in Nemci prepričani sami sebi, da se tri države prejalisej zapletejo v vojno z groznimi posledicami za Evropo in ves svet.

POSTAVA ZA OSEMURNI ŽENSKI DELAVNIK V NEVARNOŠTI.

Springfield, Ill. — Legislaturna se preriva in prereka radi predlog za državno poljejo in ženski osemurni delavnik, in položaj se je tako razvil, da je velika nevarnost za obe predlogi. Obe hiši izgrahvata predlogo proti predlogi. Le malo legislaturnih članov priznava javno, da bo v slučaju, če sprejme poslanska zbornica predlogo za ženski osemurni delavnik, kar se bo tudi najbrž zgodilo, sprejel senat predlogo za državno poljejo.

Naj stori poslanska zbornica z osemurnim delavnikom, kar hoče, upa Henry M. Dunlap, ki je oboje policijske odredbe, spraviti v eno svojo predlogo pod streho v senatu s majhno večino, če bo vdeležba popolna, ko bo glasovanje zanj.

DETROITSKA POLIČNA ŽELEZNICA PRINEŠLA V ENEM LETU MILJON ČISTEGA DOBIČKA.

Detroit, Mich. — Detroitška polična železnica, ki je v mestnih rokah, je prinesla mestu v enem letu \$1.240.000 čistega dobička, kakor je razvidno iz poročila, ki ga je dal objaviti župan Frank E. Doremus. Zimsko vreme je bilo eno najslabših, kar jih je morala še preboleti prevozna družba v Detroitu. V mesecu marcu je znašal čisti dobiček \$98.825. Potnikov se je prevozilo 43.227.300. Kosmatni dohodki v mesecu marcu so znašali \$1.851.533, torej za \$232.269 večji, kakor pa v mesecu februarju. Poslovni izdatki so narasli med mesecem za \$154.915.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (loven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.25 na tri mesece, in na inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s "PROSVETO"
2067-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oštepuju n. pr. (March 31-22) poleg valnega imena na novici pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Favorito je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"NAMESTNIK" NAJVEČJEGA PACIFISTA KLIČE NA KRIŽARSKO VOJNO!

Rimska cerkev je še danes taka, kakršna je bila v srednjem veku, ko je ukazovala posvetnim knezom in vladarjem, kaj morajo izvršiti in kaj opustiti. In če bi danes ta cerkev imela tako posvetno oblast kot v srednjem veku, bi gonila narode na bojišča, kot je to storila v srednjem veku ob času križarskih vojn, verske reformatorične dobe in ob drugih prilikah, kadar so njeni interesi zahtevali vojno.

Da je rimska cerkev še danes taka, pokazuje članek njenega predstavnika belgijskega kardinala Mercierja. V tem članku kliče na mednarodno križarsko vojno proti Rusiji.

Kaj pa je kardinala tako ujezilo, da kliče na križarsko vojno proti Rusiji?

Sodišče v Rusiji je obsodilo enega škofa na deset let ječe in enega vikarja na smrt. Smrtna obsodba na vikarju je bila izvršena. Škof in vikar sta bila spoznana pred sodiščem krivim veleizdajem in hujskanjem k punktu proti ruski vladi. Zakrivila sta zločin, ki se dandanes v vseh krščanskih državah kaznuje s smrtjo, dosmrtno ječo ali pa večletno jetniško kaznijo. Zločina proti državi nista tajila. Izgovarjala sta se, da je njima cerkvena oblast več kot državna. Bila sta takorekoč še ponosna na dejanja, ki se po zakonih v Rusiji strogo kaznuje.

To so suha dejstva!

Kolikor je dozdej znano, ni še kardinal Mercier nikdar klical na križarsko vojno, kadar je bil v kateri državi navaden delavec obsojen na smrt ali večletno jetniško kaznen zaradi veleizdaje ali hujskanja k punktu. Kadar je delavca doletela huda kazen, ki je izvršil še manjši politični zločin, kot sta ga storila škof in vikar rimske cerkve v Rusiji, je kardinal Mercier lepo molčal in ni odprl svojih ust, da protestira proti taki obsodbi.

Ko je bil v Barceloni ustreljen profesor Francisco Ferrer, ustanovitelj moderne šole na Špankem in eden največjih pedagogov, ki so kdaj živeli na svetu, na zahtevo rimske cerkve, ni kardinal Mercier klical na križarsko vojno proti Vatikanu in Španiji, dasiravno Francisco Ferrerjev prestopnik ni senca tega, kar sta grešila rimski škof in vikar s svojimi tovariši vred v Rukiji. Proti eksekuciji Francisco Ferrerja je protestiral takrat ves izobraženi svet, a med protestanti ni bilo kardinala Mercierja.

Ampak zdaj je vzklopel Mercierjeva jeza, ker sta bila obsojena škof in vikar zaradi veleizdaje in hujskanja k punktu. V svoji jezi zahteva mednarodno križarsko vojno proti Rusiji. Ker je bil en človek obsojen na desetletno ječo, drugi pa eksekutiran in ker oba pripadata k tistemu stanu, h kateremu pripada sam, naj po kardinalovi logiki pogine na milijone ljudi, da se napravi zgled, kaj čaka človeštvo, ako katerra država prime puntarje ali veleizdajnike, ki nosijo talar.

Kardinal je v logiki, maščevalnosti in mislih tak, kot so bili Habsburgovci, dokler so še imeli moč. Zaradi strelav, ki so padli v Sarajevu in so zadeli Habsburgovca, so zapletli ves svet v tako strašno vojno, kakršna še ni poznana v zgodovini.

Ako kardinal Mercier želi res mednarodno križarsko vojno, jo lahko vodi na avoj račun in na račun cerkve, katero zastopa in predstavlja. Obrne naj se na pr. na Španijo, da mu dovoli organizirati križarsko armado. Na to naj izprazni kloštre križem sveta, menihe naj preobleče v vojaške uniforme in imel bo čedno armado. Ako mu še ta armada ne zadostuje, tedaj lahko nabere rezervno v lemenatih in po farovžih križem sveta, narode naj pa s pozivom na križarsko vojno pusti v miru, ker imajo dosti od zadnje vojne. Kajti danes ne živimo več v enajstem, dvanaajstem in trinaajstem stoletju, da bi narodi s križarskimi vojnami pojačevali moč papeštva. Ako žele najožji privrženici papeštva povečati svojo moč, lahko to store na svojo kožo.

Glede civilizacije naj pa kardinal molči. Papeštvo je najmanj pripomoglo k razvoju civilizacije. Oviralo je povzod pravo vedo in znanost in rimska cerkev je brutalno preganjala vse, ki so učili znanstvene resnice, kjer je imela moč, da je lahko nastopila proti njim.

SLIKE IZ NASELDIN.

Southview, Pa. — Skoraj vsak večer borec iz nabega lista "Prosveta" kaže dopise, — ali od tu pa še dolgo ni bilo nobenega. O delavskih razmerah tudi ni kaj posebnega poročati. Tako je kot po navadi. Delamo ravno toliko, da imamo za življenske potrebe. Dobrot za delavce ni. Bolezen tu prav pridno gospodari.

Neumiljena smrt je posegla po dragem bitju našega sobrata Antona Šorlija in mu ugrabila najljubšo hčerko, katerra je bila tudi članica S. N. P. J. v mladinskem oddelku. Deklica je bolehalo le en teden, prenela so jo v bolnišnico in tam je umrla.

V soboto dne 7. aprila se je vršil pogreb iz hiše žalosti. Vsi izreknostalim iskreno sožalje, mladi pokojnici pa lahko čemljio. — Leopold Mar.

Brady, W. Va. — Ker mislim, da še ni bilo dopisa iz teh hribovitih planjav, bom jaz nekoliko opisal, kakšne so tuk razmere. Kolikor se tiče dela, gre povsod bolj trdo in počas in kakor ališimo, so naši iskriševalci prišli nekoliko bolj obostavati s rudniki, tako da se kak dan najde, da jame obratujejo. Kot sem alikal, je bilo včasih drugače: bost so kar na cesti prijemali ljudi, in jih proslili naj sprejmejo delo. Sedaj ni tistega, samo upamo, da bo enaki časi še prišli. Treba se bo politično organizirati in tedaj bomo dosegli, da bomo mi narekovali delodajalcem pogoje dela, ne pa oni nam.

Danes je še dosti ljudi, ki ne pomislijo, kaj zanje pomeni organizacija in politična stranka, pa tudi na svoje časopise se ne naročijo, da bi čitali in tako spoznali koristi organizacije. Delavski časopis so najboljše orodje, a katerim se lahko branimo proti iskriševalcem, a nekateri pravijo, da kar je en časopis, to je drugi, ker papir je papir — vsak enak. Taka trditve je neresnična. Če človek prebira in pri tem pazno misli, ima drugačne predsodke. Jaz tudi na primer včasih berem list G. N., toda ta čisto drugače piše in obrača kakor pravi delavski list. Sicer ja list tudi piše za koristi delavstva, še ne odkritostno vsaj na zunan, toda pri vsem tem včasih tako zabliodi, da človek ne more verovati v odkritostnost. Kaj takega se godi pri G. N., toda še nikdar so mi ni pripetilo, da bi bil opazil kako alično neodkritostno čtivo v pravem delavskem časopisu.

Delavci bi morali biti val narodni na svoje časopise in ne tako, ki odkrito piše proti delavstvu ali pa ono, ki si samo nadeva ime "delavski list". Drug drugega bi morali navduševati za skupno delo in vespovsod agitirati za svoje časopise. Le tako bi lahko imeli uspeh, da se da bi se združili v skupnem delu za dosego boljše bodočnosti.

V nekem "naših delavskih" listov sem čital, kako bi bilo dobro, da bi kaj, kolikor bi bilo mogoče, darovali za zvonove v starem kraju. Mislim, da nabiralec za ta namen ne bo imel prevlekega truda odposlati denar v stari kraj. Pri zavednih ljudeh ga sploh ne bo dobil. Ne rečem pa, da bi ne imel uspeha, ko bi pobiral za naše druge in politične jeznike, ki so obsojeni za več ali manj časa za omrežjem in čakajo, da bi bili zopet prosti. V tak namen, mislim, da bi vsak rad prispeval po svoji moči.

Delavci, če imate kak cent, da ga lahko prispevati v dobrodelne svrhe, dajte ga rajše tja, kjer se bo porabil za kaj koristnega ali da bo šel v pomoč kakemu našim sotrpinov; če pa pride na vaš dom kaj kutar ali "božji namestnik" pokažite mu vrata. Tako je treba postopati s onimi, ki se vam hlinijo in prihajajo k vam z vedenimi besedami, drugače pa vas obrekujejo, in denar, ki ga pripelate, potrošijo samo za reči, ki so napredku le škodljive.

Pozdrav vsem pečlarjem in pečlaricam. — Tone Vidovak.

Bonanza, Colo. — Sam Slovenec sem v tej naselbini kot kak puščavnik v divjini, zato vem, da se ne bo od tu oglasil noben Slovenec v "Prosveti" ali v kakem drugem našem časopisu, če se ne oglasim jaz. Opisati želim malo tuk naselbino. 16 milj smo oddaljeni od železniške postaje 10,000 čevljev nad morsk gladino. Kdor hoče kmalu v nebesa naj torej pride kar sem, kajti od tu mu bo pot krajša.

Dela je dovolj tu, kajti pričeli so graditi tovarno in gradijo tudi

progo za električno železnico, po kateri bodo odvažali rudo.

Tista storija o bogu, da je zaklel kašo, da se bo lazila po trebuhu, jedla prah in bo zaničevana od ljudi, ker je zapeljala Eno, kot so nam jo pripovedovali gospodje v črnih sukňah v stari domovini, bi bila kmalu resnična, kajti kaša se res tako plazi, toda zdi se, da je božja kletva začela tudi reynega delavca, ki se mora plaziti po majnah in pokirati prah, ako hoče živeti. Povrh vseh dobrot, ki jih napravi za dobrihit človeške družbe, pa mora biti še zaničevan od kapitalistov.

Delavci, spregledajmo že enkrat vsi, da bomo pri prihodnjih volitvah izvolili v postavodajne obore moše iz delavskih vrst! — Frank Jelenich.

S severa. — Ethin gor, Kristian dol, tako ali tako, njegovega imena se bodo spominjali v zgodovini, bolj dvomljivo pa je, če se bo kdo spomnil Zgaga.

Če kdo hoče začeti s trgovino in hitro obogatiti, naj gre na Gilbert, kjer je morala polovica trgovcev zapustiti mesto, druga polovica je pa tako "bisl", da mora imeti prodajalne odprte ponoči in podnevi. "Kako je to mogoče," bo morda kdo vpraševal. Umevno! Prvi niso imeli v G. N. v velikonočni izdaji oglasa, drugi pa so ga imeli. Očitno tak velik preobrat.

Na Evelethu imajo Slovenci največjo moč pri glasovanju, in sicer je pri zadnjih volitvah za župana dobil Slovenec 400 glasov, njegov nasprotnik pa malo več, namreč 1500 glasov. On je šved, ni Slovenec. A pogledj alomaka, tega župana so vtaknili v špekamro in zraven še onega gospoda, ki piše v mestne bukvu. Saj so ju kmalu izpustili, le vsak 5000 dolarjev varščine sta morala položiti.

Kaj bo Kristan s onimi vodeni tisočaki, sem naj pride, tu se naredijo sto tisočaki. Bila bi dobra kupčija.

Če ne bom jutri s voščem prenapan in me ne bo drla zgaga, bom še kaj pisal. — N... P.

Naše družinske razmere.

Woodward, Iowa. — Hvala tistemu rojaku, ki se je oglasil v svojem ženitovanjanskem oglasu, da ne mara za "divorsane", kajti s tem je pripravil mnogo rojakinj, da se pridno oglašajo. Toda ne marala bi biti na urednikovem mestu, ki mora priobčevati včasih tako neslane dopise, ki dajo gotovo precej truda, predno so sposobni za javnost.

Nekatero rojakinje pišejo, da nam je tako dopisovanje v izobrazbo, pri tem pa kritizirajo vsako tako izjavo. Ko se je začelo tako dopisovanje, smo večkrat opazili, da bi nekatero rojakinje najraje alabe lastnosti svojih mož obesile na veliki svon, kar se ni prav nič lepo ališilo v javnosti. In ako se kaj omeni o dobrih moških, pa menijo, da taki še niso dovolj izobraženi, ki gledajo svoje žene nekako milostno in jih nazivajo s "alo baba" ali "stara". Taki moške, da tudi še ne vedo vsega in so potrebni poduka. Nisem še opazila, da bi katerra trdila kaj podobnega, da ako ravno so moške dobri, se ne more od njih zahtevati, da bi bili izobraženi in bi vse vedeli. Ravno zato je treba poduka kakor nam ženam.

Ko sem prečitala nek dopis rojakinje, ki pravi, da je dobro, če se kaj piše o moških, ker se bodo potem poboljšali, češ, da se bodo bali javnosti, sem rekla možu, da bo to žalosten poduk. Rojakinje, ali mislite na ta način poboljšati svoje moške, da jim grozite s javnostjo in jih plašate kot se plaši otroke s Miklavžem? Goodbye ljubzen, če jo je sploh kaj! Dovolj je že bilo obrekovanje obih strani — več od ženske strani — kakor da bi bili moške vsega krivi. Včasih tudi čitamo dopise, ki so res nekaj vredni, ampak v nekaterih se najdejo besede, da človek res ne ve, kam bi jih obrnil, niso za smeh, ne za jok, za izobrazbo pa še najmanj. Če same ali pečlarji kaj pišejo, ako ga slučajni kap polomijo v kuharji ali o njihovem pečlarskem klubu, temu tudi nekateri nasprotujejo. O svojih ženah in otrocih vendar ne morejo poročati, če jih nimajo. Naj imajo tudi oni veselje, če imajo kaj za poročat, saj dobro je, da se človek pri čitanju tudi včasih smeje, ker v takih dopisih je včasih dovolj humorja. Jaz že raje čitam take dopise kot pa obrekovanje, katero nikomur ne zaleže. Sicer pa bi bile boljše, da bi se val poslužili

li tistih deset zapovedi, ki jih je poročal nek rojak, da se po njih ravnamo. Tedaj bi bile za vse boljše, vsaj po nepotrebnem bi ne tratlili v listu prostora radi kakih neslanosti in uredniku prihranimo precej truda, katerega bi lahko obrnil za kaj boljše.

V tem kratkem času smo že dovolj izvedeli, kako se imamo ravnanati, ako hočemo živeti v miru. Posebno tistih deset zapovedi nam jasno poka. Komur to še ni dovolj, je škoda prostora za druge vrste besedičenja, ki ga na bo nikdar konec. Nekatero rojakinje se tako izražajo, da dosti njih stavkov v dopisih je bris vsakega pomena, ali pa je le ponavljanje tistega, kar so že drugi prej večkrat povedali. Ni čuda, ako se moške potemtakem jesijo proti takemu pisanju. Ker so nekateri tudi povedali svoje, so pa bili zato izzvani. Saj moške niso vsi enaki kot žene ne!

Brezmiselnost je torej na ta način pisati drug proti drugemu. Če hočemo pod

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Izredna konvencija rudarjev v 2. distriktu (Penna.) se vrši te dni v DuBois, Pa. Delegatje se bavijo s položajem v Somersetu in sosednjih krajih, kjer stavka 7000 rudarjev za priznanje unije in na katere je Lewis s drugimi gl. odborniki vred menda popolnoma pozabil.

V Hammond, Ind., je v sredo zastavilo 150 delavcev v tovarni German-American Car korporacije. Delavci zahtevajo \$6 dnevne mezdje; zdaj prejema \$4.40. Delo v tovarni, ki se nahaja v East Chicagu, popolnoma počiva.

V East St. Louis, Ill., morda izbruhne stavka cestnoželezniških namoščencev, ki zahtevajo 27 centov več na uro. Pogajanja s družbami so se razbila. Prizadeletih je 685 delavcev, ki so organizirani.

Zmaga Unija šumarskih delavcev v Saint Paul, B. C., je zmaga po 24-urni stavki.

Stavbiški delavci v Champaignu, Ill., so izvojevali novo enoletno pogodbo s znatno višino mezd. Nove mezdje so: tesarji \$1 na uro, plekarji \$1.50, lesni delavci \$1.12, kleparji \$1.00, cementarji \$1, sobodilkarji \$1, električarji \$1.09. Navadni delavci, ki pomagajo, imajo po 50, 60 in 80 centov na uro.

Dober začetek. Novoorganizirana Labor Party v St. Louisu je pri zadnjih občinskih volitvah dobila okrog 5000 glasov. Stranka ostane in dela priprave za bodočo volilno kampanjo. V stranki so združeni socialisti in tradunionisti. 70.000 rudarjev v Saarku dolini je še tretji mesec na štrajku. Glavni spor je dvojna denarna valuta, nemška in francoska. Francozi, ki obratujejo premovalnike, plačujejo nemškim rudarjem manj kot onim v Loreni.

V šumarskih kampih Kanade se bje oster boj za priznanje organizacije. Unija ima skoro v vsaki kemp organizatorja, ki pa je izpostavljen velikim težavam.

Železniška družba Wheeling & Lake Erie je zvišala mezde mehanikom v svojih delavnicah v Clevelandu, O., približno za sedem centov na uro. S tem je mezda prila nazaj na višino, na kateri je bila lani v juliju, predno je vladni železniški delavski odbor pritrgal mezde. Po novi lestevici imajo strojniški kovači, kleparji, kotlarji, električarji in delavci drugih strok 77 centov na uro, dočim so dolejši imeli 70 centov.

Razne vesti.

JAPONSKI USTREKA HUGHESOVA VNANJA POLITIKA.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Združeno države se morajo poženiti v pripoznanju ruske republike, če hočejo, da se odpre Daljni Istok japonskega gospodstva.

Tako se glasi opozoritev znamenitega poznavatelja mednarodnih zadev na Istoku Charles Smitha, ki je bil ameriški zastopnik v prejšnji medzvezniški komisiji za kitajsko istočno železnico.

"Rusi so sedaj najmočnejši narod na svetu," pravi ta mož v pisnu, ki ga je pisal senatorju Johnsonu iz Californije.

To, da se Rusija čezdalje bolj utrja, je največja ovira japonskemu imperijalističnemu stremljenju, trdi Smith ter dokazuje, da se upa Japonska uvrstiti v Sibiriji le tedaj, če bi se Rusija morala vmešati v ta ali oni evropski zapletljaj. V svrhu svojih ciljev izkusa Japonska izrabiti vsa sredstva, med katerimi je tudi voditelj kitajske reakcijske struje Ceng Tzu Tina, nadalje ostanek bele ruske garde in kitajske in pa istočno železnico.

Smith je sedaj v Rusiji. Ko je izvedel, da je nameravalo več zveznih senatorjev obklati Rusijo, je pisal tistim, ki jih pozna, naj gredo preko Istoka, da se tako na lastne oči prepričajo o važnosti Sibirije in o japonskem stremljenju tamkaj.

V pisnu, ki ga je pisal senatorju Borahu, je rečeno med drugim tudi to:

"Preučeval sem vprašanje Daljnega Istoka ter sledil vsaki stopnji japonskega imperijalizma. Zadržano sem prepričan, da si Japonska izkusa dobiti kontrolo nad Daljnim Istokom od Pekinga do Urge in od Bajkala do usja reke Amur. Rada bi tudi imela pod svojo kontrolo Kamčatko in celo obrežje, Inguše, ki jih je utrpela v Zabajkalski in Primorski, odločno opozicija Ameriki in Angliji in

strategični ozir, vse to je je prisililo k temu, da se je umaknila rastoči ali sovjetske armade ter se začasno zadržala v svojem pohlepu.

"Ali Japonska ni opustila svojega stremljenja in svojih ciljev, pa izkusa izrabiti vse, kar je more. Edina njena ovira je to, da se Amerika upira priznati Rusijo in pa da se sovjetska Rusija tako krasno vzpostavlja. Japonci vedo prav dobro, da se Japonska ne more utrditi v Sibiriji, če se Rusija ne vmeša v ta ali oni evropski zapletljaj.

"Rusiji je sedaj treba moralne podpore. Če bi Združene države pripoznale Rusijo, bi bil učinek tega pripoznanja na vse zadeve Daljnega Istoka velik. To bi bil jako pameten korak na strani Amerike, in zelo me veseli, da ste vi trden in neomahljiv zagovornik takšne politike.

"Kitajska istočna železnica je kakor poprej ključ celi situaciji. Čim prej jo dobe Rusi nazaj, tem bolj bo za vse narode razen Japonske. Jako nevarno je, če pustimo kitajsko istočno železnico v rokah na trnku za vado. In to je tudi razlog, zakaj bi se naj Amerika poženila s pripoznanjem sovjetske Rusije, ki predstavlja ljubo tujko Ameriko, smo še vedno zatirjali, da je železniška ruksa in da bi morala biti zastranega v ruskih rokah. Res je bila poprej kitajska. Ali Rusi so odprli ogromno ozemlje zanje."

V svojem pisnu do senatorja Johnsona pravi ta vplivni zagovornik ruske republike takole: "Istok je važnejši za Ameriko kakor zapad. Mi vidimo tukaj, da bo Sibirija ogromno polje za bodoče delovanje. Če bi ne bile takih ljudi, kakor je Hughes, bi mi bili še zdajnej v prijateljskih odnosih s Rusijo."

"Pred kratkim sem imel priložnost opazovati, kako je ruska armada praznovala petletnico svojega obstanka. Žal, da je moglo to videti le par Američanov. Rusi imajo, kar imamo mi v Ameriki — ljubezen do svoje dežele, ljubezen, ki jih potegne iz tekoč. Današnja Rusija ni Rusija v preteklosti. Prerodila se je, in Rusi so sedaj najmočnejši narod na svetu.

"Izkreno upam, da nas obišče. Zagotavljam vam, da boste kar najpripravljeniji sprejeti tukaj kakor povsod drugod v Rusiji."

SENATOR MacMURRAY SAM NE BO GLASOVAL ZA 'PLAVO POSTAVO'.

Springfield, Ill. — Reformatorki ne bodo vstavili nobenih 'plavih postav' v zakonike illinojske države na sedanjem zasedanju državne postavodaje.

To je povedal senator MacMurray, ki je uvelodil zadnji teden predlogo za nedeljske 'plave postav' v senatu.

Senator MacMurray si ne bo prav nič prizadeval, da bi prišla njegova 'plava' predloga iz tozadnjega odseka pred senat. On sam ne bi glasoval zanj, če bi prišla kdaj na glasovanje. Proti njej je v principu. In zakaj jo je vendar uvedel? Na to vprašanje odgovarja senator takole:

"Rev. W. L. Fleming me je naprosil, naj jo uvedem," je dejal državni senator. "Jas sem mu dejal, da ne bo nikoli sprejeta. Zato je bolje, sem mu rekel, če si poišče koga drugega za to reč."

"Mr. Fleming je dejal, da bi nemanansko rad videl, če bi prišla predloga vsaj v zbornišni zapisnik, pa če je sprejeta, ali ne. In ko je le tišal vame, sem mu obljubil, da storim, kar sem naredil."

Senator MacMurray je tovarnar. V Riverdalu pripravlja sedaj igrišče, kjer se bodo mogli njegovi uslužbenci žogati ob nedeljah.

Zveza "gospodovskega dneva" je dobila še druge zaisnove. Legistator, o katerem so reformatorki mislili, da jim bo pomagal spraviti "plavo predlogo" pod streho, poslanec Howard P. Castle jim je odklonil svojo pomoč.

Praksa med Ochi in Madjari.

Paris, 19. apr. — Na ogrsko-slovaški meji se je nekaj časa pojavljalo prasko, iz katerih mogoče pridejo resne posledice. Listi v Budapešti zahtevajo, da ogrska vlada naredi konec razmeram ali pa naj poda ostavko.

Homatije trajajo še od 15. marca, ko je škiki šandar streljal na dva ogrska finančarja in eden je bil ranjen. Od takrat se redno pojavlja streljanje na meji in eden Madjar je bil ubit, več je pa ranjenih. Ogrska je poslala protestno noto v Prago in zavezniškom, na katere pa ni odziva.

MAGDALENA WOLF PREPLE. SALA 73 UR BREZ PRESTANKA.

Cleveland, O. — Dekle Magdalena Wolf iz Clevelanda je dosegla višek v plesanju brez prestanka. Plesala je 73 ur ter tako prekosila Vero Sheppard in Teodora Gilla za 4 ure in 20 minut.

Kakor je videti, so se moški in ženske zaljubili v plesanje brez prestanka.

V Clevelandu je tekem enega tedna poiskovalo pet oseb tako plesanje, in sicer:

Dekle Helena Mayer je plesala 52 ur in 18 minut; Madelina Gottscheek 66 ur in 17 minut; fant James M. Casey iz Milwaukee 67 ur in 7 minut. Ta je med moškimi dolejš najvtrajnejši plesalec. Prenchal je plesal, ker so mu noge zatekle v pletkih. In končno dekle Magdalena Wolf, ki je prekosila moške in ženske. Plesala je 73 ur.

Teodor Burt Sullivan je tudi poiskoval svoje sredo v plesanju brez prestanka, čeprav ima mož samo eno nogo. Plesal je 24 ur in 10 minut. Zato mu gre menda prvenstvo med vsemi enonožniki plesalci.

WALLIS ZAGOVARJA SVOBODNO IMIGRACIJO.

New York, N. Y. — Sedanja priseljeniška postava še papirja ni vredna, na katerem je spisana. Pa ne samo to. Ona nikakor ne zapira vrat "nezaklejenim", je nečloveška in neameriška, je dejal bivši priseljeniški komisar Frederick A. Wallis, ko je govoril pred skupino priseljenecov v tem mestu. Po Wallisovem zatrdilu prihaja v deželo kljub vsem postavnim omejitvam toliko ljudi, da jih bo prestopilo prag te dežele, če pojde še prihodnjih šest mesecev tako naprej, kakor je šlo zadnjih let, več kakor milijon po nepostavni poti.

Rekel je, da je preizkušanje v šitanju brez vsakršne vrednosti. Če je šitanje dokaz dobrega značaja, potem so naši anarhisti najboljše državljani, zakaj, ti snajo šititi več kakor po tucat raznih jezikov.

Potem je orisal žalostno prisoro na Ellis Islandu, kadar morajo naadaj v domovino ljudje, ki so vse življenje, da so se umaknili iz slabih razmer v rojstnem kraju. Mnogi moški in ženske so rekli, da se razji usmrte, kakor pa da bi bili deportirani.

"Procej ljudi misli," je dejal, "da se da amerikanizacijo obesi ti priseljenca na vrat. Ali veste, da je 85 odstotkov ljudi v tem mestu tujerodce ali pa tujega pokolenja? Pravzaprav je razen Indijancev vsakdo v Ameriki tujec krvi. Priseljenci so silno jedro tega naroda."

PREGIENOST ODKODNINSKE POSTAVE.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Samuel Cohog iz Newburgha, N. Y., je prošil za odkodnino na podlagi državne odkodninske postave, ker se je prevadil, ko je dvigaval težke predmete v neki tamošnji tovarni. Njegovo prošnjo so odklonili s izgovorom, češ, da ni bila njegova poškodba nenadna, nego se je razvijala polagoma kot posledica preteškega in predolkega dela.

V zadnjem letu je bilo več takih slučajev, da niso bili kriti z doležbami odkodninske postave. Mlada ženska si je zastropila kri v neki klobučarni. Odkodnina pa ji ni bila dovoljena, ker ni maral klobučar navesti kemikalij, ki jih je rabila za izdelovanje dotičnega barvila. Izgovoril se je pri tem, češ, da bi potem izdal kupčijsko tajnost.

Neki drug mož v Newburghu, zaposlen v ladjedelnici, se je tudi prevadil na delu. Podvrgel se je dvakrat zdravniški operaciji, pa kljub temu ni bil ozdravljen. Odkodnina mu je bila odklonjena, ker se ni maral tretjič podvreči zdravniškemu nožu.

Napetosti med Francozi in Turki.

Carigrad, 19. apr. — Odnosni med Turki in Francozi v Siriji so se poosttrili in bati se je prelivanja krvi. Armenci beže iz Alexandrette, kjer Turki ugrožajo francosko posadko. Napetost izvira iz kitajskih narodnih skupščin, ki je dala velike koncesije ameriškim kapitalistom. Francozi listi v Turčiji ostro napadajo zaključek. Turška mirovna delegacija odpotuje še ta teden na novo konferenco v Lozani.

Socialisti v Italiji odklonili fusijo.

Milan, 19. apr. — Predlog za fusijo s komunisti je propadel na tujakijem kongresu socialistične stranke.

KOMUNISTIČNE STRANKI V ZDR. DRŽAVAH NI VEČ.

New York, N. Y. — Bivši izvrševalni odbor komunistične stranke v Združenih državah je naznanil 17. t. m., da je stranka razpuščena. Člani so povzani, da se pridružijo "Workers' Partyji", ki je zdaj edina stranka v Združenih državah, katere je članica tretje internacionale.

ŽENSKA VLADA V TERAB, ILL.

Thabas, Ill. — Zadnji terek so se vršile tukaj občinske volitve. Celotna ženska volilna lista je zmagala. To je menda prvi slučaj, da si je občina v Združenih državah izbrala ženske v svoj upravni svet.

</

Josip Jurčič.

Sin kmetskega cesarja.

(Dalje.)

Zastonj so se ubogi plemeniti obračali in ozirali. Od nikoder ni bilo upati pomoči. Vrela jim je kri, ali vdati so se morali in čakati, kaj pride. Ve se, da jim je bilo hudo, kakor v peku.

Četrte ure potem se jamejo odpravljati razbojniki.

Kolikor je bilo konj v hlevih, vse osedlajo in se pripravijo za odhod. Tudi v gradu ne ostane skoraj nobena dragocena reč. Razen štirih Vlahov, kateri so bili pristopili k njim po prejšnjem zmenku, so bili vsi ljudje zvezani in zaklenjeni. Edine neveste ni videl nihče. Kosoman sam je bil zaklenil njeno sobo in s drugimi tudi spravil tisti ključ. Pač je morala biti uboga mlada žena v smutnem strahu, ko je čula hrup in krik po gradu in dvorišču, ne vede, kaj je, kje je oče, kje mož.

Starega barona in njegovega sina vzemo s seboj, in hitro odjezdijo k njima. Kosoman sam je jedil tik ujetnikov. Za njimi odidejo tudi tisti, ki so morali bežati po brez konj.

V bližnjih vaseh se jamejo pokazovati ljudi. Neve, kako se je bila novica raznesla, da je Kosoman s veliko vojsko prišel na Štajerski turen. Bojastljivi in preplašeni kmetje se niso upali iz vasi. Tudi se ne ve, ali bi bili pripravljeni graščakom pomagati. Tako ni šel nobeden blizu, čakali so drugega dne.

Nihče ni torej mogel Kosomana ustavljati. Ena noč je dolga in pride se daleč.

Solnce drugega jutra je našlo še vse tiho okrog grada. Kmetje, ki so bili iz radovednosti prišli tjakaj, so razbili duri in porazili vasi. Tudi se ne ve, ali bi bili pripravljeni graščakom pomagati. Tako ni šel nobeden blizu, čakali so drugega dne.

Velik kamen se odvali graščaku od sra, ko sliči, da se njegovi hčeri ni zgodilo ničesar. Toda njenega moža in njegovega očeta ni bilo. Kam so se razbojniki k njima obrnili, tega ni vedel povedati nihče. Kaj se je, ali se bode

še s njimi godilo, ta misel je bila vsakemu strašna.

V kleti so našli tujega človeka. Napil se je bil in zaostal. Bil je eden izmed Kosomanovih ljudi. Ker so mislili od njega kaj sveteti, so ga dejali v zapor.

Ujetnik.

Minilo je nekaj dni.

V akalni jami, v gori, je čepel na trdih tleh prileten mož, sivih las in častitljivega obraza, povezan na rokah in nogah. Glava mu je pobita visela na prsi, in podobno je bil bolj mrlič kakor živo človeku.

Bil je to baron Jošt Turen. Kdo bi bil tu spoznal ponosnega viteza, alovečega vojnika, prvega deželnega plemenitaša. Res, on se sam ni poznal, ni veroval, ali je res ali se mu le sanja, da je prišel surovim rokam pod oblast, da ga čaka žalostna, a smotna smrt, smrt od upornikov, razbojnih kmetov.

Ko se ozre okrog sebe in vidi črne, mokre, kamenite stene skalne jame, kamor je le slabo svetil dan skozi majhno lino, ko čuje krutega svojega strašnika zunaj, napno se mu žile, kri mu zalije obraz in s zamolklim nečloveškim glasom zarjove in trga vezi na svojih, tega armočenja nevarjenih rokah. Zastonj! Zopet se mu poveši lava, bližnja smrt mu pride na misel, oblije ga mrzel pot. Jame moliti.

Zanj svet že ni imel mnogo zanimivosti, zakaj star je bil. Ali vedel je, da imajo razbojniki tudi sina v ujetništvu. Tudi on bo moral umreti, v cvetu svoje mladosti, nedolžen, pod mačevanjem surovih rok, zaradi očeta svojega!

Nekaj časa je upal rešitve. Pamililo je še več dni in pomoči ni bilo od nikoder. Zvedel je od svojih neusmiljenih stražarjev, da upa zastonj, da do tega kraja brez skalnatih hribov ne more nihče, kdor Kosoman in njegovi ljudje ne puste, da je njegov poslednji dan odločen na jutri, in spravi se je z Bogom.

Skoraj vhod v jamo se priplazi človek. Bil je Kosoman. Stopi pred barona in hudoben smehlja mu igra okrog ust; zaničljivo, dopadljivo gleda ponižanega plemenitaša pred seboj na tleh.

"Kaj hočeš, človek, pusti me, videti te ne morem, ne greni mi poslednjih ur, da ne bom delal greha," pravi baron in se obrne stran.

Kosoman se zaameje.

"Da greha ne boš delal! O storil si jih dovolj. Ali si že pozabil, kako si nas kmete neusmiljeno podil v Savo, kakor krdele praseti? Ali se ti ni zdelo to greh? Ali veš ne več, kako si v Zagrebu podlagal železno krono beliti in si jo potopil staremu možu na glavo? To ni greh?"

Oba molčita precej časa. Kosoman sede na kamen, staremu plemenitašu precej daleč nasproti. Ker je bilo v jami napol tema, se nista videla drug drugemu v obraz.

"Kje je sin moj!" vpraša plemenitaš zamolklo.

"Ni ravno daleč od tebe. Jutri zvečer bosta vkup na onem svetu. Vidiš, ti starček, ti si ga sam obsodil na smrt. Jaz bi ga bil morebiti že izpustil. Pa vprašal sem tebe, ki si obsodil in mučil mojega očeta, kaj bi bil s menoj storil ta čas, da si me dobil. Ti si dejal, da bi bil jaz tudi visel in si prerokoval, da še bom. Naj se izteče prerokovanje tvoje kakor hoče, jaz bom ravnal s tvojim sinom tako, kakor bi bil ti s menoj."

Zdaj se nesrečni plemenitaš ni mogel več zdrževati. Solze so se mu udrele po licu, iztegnil je svojo zvezano roko, vrgel se na kolena in prosil: "Človek, usmrti mene, Bog ti odpusti, pa imej usmiljenje s sinom mojim. On ti ni nikdar storil nič žalega. Misli si svojega očeta..."

"Že mislim očeta svojega," zavpije Kosoman divje in skoči s svojega sedla. "Da te je on prosił usmiljenja, smil bi ga od sebe po pasje. Nobenega usmiljenja! Še neozog to bode sodili stari moji, glavo za glavo!"

"Moj Bog, reši ga!" pravi polglasno starček.

"Ne bo nič rešitve, nikar ne upaj. Sicer ti naj povem, da se tvoji tovariši plemenitaši strašno trudijo. Kar vojsko so zbrali, kakor za Turka. Pa predno pridejo na pravo aled, ne bo tebe na tem svetu, niti mene v tem kraju. Zdaj ti voščim lahko noč."

Kosoman odide skozi lino.

Počasi je solnce zašlo, nastopil

je mrak, za mrakom črna tiha noč.

Dolina je bila od treh krajev tako skalna in s grmičevjem obrastla, da je bil vhod samo od ene strani odprt. Tam je pa stalo več stražnikov, ki so posamezno ali pa po dva vkup čuli vso noč in plazili, da kdo ne pride.

Več ognjev je gorelo. Okrog njih so ležali, sedeli in stali ubožni kmetje, zdaj Kosomanovi razbojniki, in imeli svoje pogovore. Bili so odurne, razdivjane podobe, različno oblačeni, porastli brad in las, vsi kolikor toliko oboroženi. Kuhali so si večerje.

(Dalje prihodnjic.)

Premogovniki v Združenih državah.

New York. — (Jugoslovanaki oddelak F. L. I. S.) Premogovišča Združenih držav so največja na svetu; površina, pod katero se nahajajo naslage premoga, pokriva 340.000 kvadratnih milj, kar bi približno odgovarjalo skupni površini Italije, Jugoslavije in Rumunske. Vse vrste premoga so zastopane, od čiste do antracita. Premog se nahaja v 29 državah v zadostni količini za večje trgovske svrhe in v sedmih drugih državah v omejenih količinah.

Najbolj važna premogovna pokrajina je pogorje, ki se razteza od severa do juga paralelno s atlantsko obaljo, takozvano Apalaško pogorje; ta premogovišča se torej raztezajo od severne Pennsylvanije preko držav: Ohio, Maryland, Virginia, Zap. Virginia, vzhodnega dela države Kentucky, držav Tennessee in Georgia tja na jug do države Alabami. Pennsylvanija proizvaža več premoga kot katere druga država, skoraj 40 odstotkov vsega bituminoznega in nič manj kot 99 odstotkov vsega antracitnega premoga v vseh Združenih državah. Za Pennsylvanijo izkopa največ premoga država Zap. Virginia, namreč devet in pol odstotkov od vsega bituminoznega premoga Združenih držav.

Antracitni premogovniki se nahajajo v severovzhodni Pennsylvaniji. Drugje se antracit (trd premog) nahaja le v neznatnih količinah v Alaski, Coloradu in Novi Mehiki. Antracit je najbolj trd premog za hišno rabo, ker je prost prahu in saj in gori toliko dalje kot drug premog. Koliko časa bodo še izkopal antracit? Sedaj se pridružuje približno 80 milijonov ton antracita na leto, in ako bo produkcija nadaljevala v sedanjem razmerju, bo zadosti antracita še za dobo od 60 do 100 let.

Bituminozni ali mehki premog Apalaškega pogorja sestoji iz različnih vrst premoga; nekatere vrste so primerne za koks, druge za plinarne, druge zopet za kurivo za lokomotive; izkopa se tam tudi semibituminozni premog, t. j. oni mehki premog, ki se z ozirom na velik odstotek ogljika najbolj približuje antracitu.

Druga skupina premogovnikov je v takozvani notranji premogovni pokrajini, ki vsebuje državo Illinois, tretjo največjo premogovno državo, in države: Indiana, Michigan, zapadni Kentucky, Iowa, Missouri, Kansas, Arkansas, Oklahoma in Texas. Kakovost premoga v tej skupini je na sploh slabša kot ona v Apala-

Poletje

donske nove dneve in nove potrebe. Vaši v domovini, ki potrebujejo denarno podporo za obdelovanje zemlje in druge domače potrebe, ki v tem času zahtevajo Vašo pomoč, bodo to pomoč najprej in najtočnejše prejeli, ako se za Vaše denarne politične poslužite naše tvrdke.

Ne držite svojih prihrankov skrivaj! Dajte jim življenje; vidite jih pri nas na

SPECIAL INTEREST ACCOUNT

Za potovanje in dobavo Vaših iz domovine se morete obrniti na nas v popolnem zaupanju in dobili boste vsa navodila brezplačno

FRANK SAKSER STATE BANK
22 Cortlandt St., New York, N.Y.

GLAVNO ZASTOPITVO
JADRANSKE BANKE

škem pogorju, razun premoga v državah Arkansas, Oklahoma in Texas. Izkopava pa se ta premog v precejšnji količini in se rabi za kurivo in tovarne v mestih ob reki-Mississippi in ob velikih jezerih. Ta premogovišča so pripela k razmahu takih industrijskih središč, kot so Chicago, St. Louis in Kansas City.

Premogovišča v Skalnatem gorju (Rocky Mountains) so tako daleč v notranosti dežele, da tam izkopani premog ne bi mogel tekmovali s premogom na vzhodu in zapadu. Ta premogovišča se raztezajo od južnega dela Montane, čez Wyoming, Utah, Colorado in New Mexico. Država Wyoming je po naravnem bogatstvu na premogu brskone druga država v Uniji; prva v tem pogledu je Severna Dakota. Premog v državi Wyoming je raznovrsten, od manjvrednega rjavega premoga (lignit) do bituminoznega, do čim v Severni Dakoti je sam lignit.

Premogovišča ob pacifični obali so v državi Washington; v Oregonu in Kaliforniji je le malo premoga. Važnost tega premoga obstoja v tem, da je blizu morja. Koliko je premoga v Alaski, ni še danes znano.

Premogove naslage v severni veliki planjavi se raztezajo po obeh Dakota in po delih držav Montana in Wyoming. Premog je tukaj večinoma le rjav, lesnati premog, vsebujejo mnogo vlage. Na zapadu in na jugu so tudi ogromne naslage lignita, ki pa se jako malo izkopa razun za lokalne potrebe.

Premog se v Združenih državah izkopa na sploh ob jako bolj ugodnih okoliščinah, kot v Evropi, razun kar se tiče antracita. Premogovniki ne segajo navadno pregloboko pod zemljo, naslage v večini bituminoznih premogovnikov tečejo vodoravno, in se plasti, ki niso višje 2 in pol čevljev debele, redkokdaj obdelujejo. Tudi je v ameriških premogovnikih najti manj pokalne- ga plina (after-damp) kot v ev-

ropskih, razun v antracitnih premogovnikih. Ugodnejše razmere dovoljujejo obsežno rabo premogovniških strojev in elektrike za podzemeljsko prevažanje.

Od skupnega števila premogov, je morda več kot tri petine obstoji iz tujerodcev. V desetletju 1880-1890 so obdelovali naše premogovnike tukaj rojeni Američani, Angleži, Irel, Škoti, Veliki Nemci, ki so bili navadno izurjeni premogarji, še predno so se priselili v Ameriko. Od l. 1890 pa so te narodnosti nadomestili Slovaki, Madžari, Poljaki, Italijani, Hrvati, Slovenci, Srbi, Rusi, Poljaki, Ukrajinci itd. Prvotni premogarji so zapustili pennsylvanjska premogovišča in se iselili na zapadna premogovišča in ali pa opustili premogarstvo. Oni, ki so ostali, zavzemajo večinoma vodilna mesta kot predelavci in inženirji.

EMIL KISS BANKIR

133 Second Ave.,
NEW YORK CITY

Vsak kdor želi dobiti svoje rojake in starega kraja treba, da mu pošlje

Affidavit of support

Jaz breakirbam vsakomu, ki kupi od mene potni listek, Affidavit v angleškem in slovenskem jeziku

Brezplačno

in preiskrbi poverilo od jugoslovanke